

Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem

28-as számú művészeti-és
művelődéstörténeti besorolású
doktori iskola

ROBERT VOLKMANN MAGYAR
ZONGORAMŰVEI

BARTHA ILDIKÓ

DOKTORI ÉRTEKEZÉS

2017

2. Volkmann, a tanár

2.1 Volkmann magántanítványa: gróf Zichy Géza

Gróf Zichy Géza több tekintetben is különleges helyet foglalt el Volkmann tanítványai között. Egyrészt ő volt az, aki magán úton is, azaz még az intézményes keretek létrejöttét megelőzően tanulhatott a zeneszerzőtől, másrészt fizikai korlátai miatt zongoristaként rendkívüli esetnek számított.

Zichy Géza grófi családban született 1849-ben Sztárán. Gyermekként ígéretes zenei tehetségnek bizonyult, ám tizennégy évesen egy vadászbalesetben elveszítette jobb karját. Karrierje feladása helyett azonban emberfeletti erővel balkezes zongoravirtuózzá képezte magát, tehetségével és szorgalmával még Liszt Ferenc elismerését is kivívta. A zeneszerzés tudományában Liszt Ferenc és Volkmann voltak a mesterei. Zichy *Zách Klára balladája* című művével nyerte el Liszt támogatását és barátságát, aki zongoratechnikájának továbbfejlesztésére biztatta.¹ A későbbiekben több alkalommal is fellépett Liszttel együtt európai hangversenykörútjainak különböző állomáshelyein.²

Zichy találkozása Volkmann-nal tehát még a Zeneakadémia megalakulása előtti időszakra tehető. Megismerkedésük történetét ő maga vetette papírra önéletrajzi könyvében. Zichy 1870-ben Pestre utazott, hogy munkát keressen a kultuszminisztériumban és hogy ez ügyben báró Eötvös Józseffel találkozzon. Eötvös azonban nem sokkal ezután meghalt, így Zichynek távoznia kellett új munkahelyéről.

Ez időre esik megismerkedésem Volkmann Róberttel. Midőn Pozsonyból elmentem, Mayerber figyelmeztetett, hogy ne mulasszak el Volkmanntól elméleti órákat venni, s egyszersmind elmondta, hogy az öreg művész nehezen hozzáférhető ember, így mindenre el voltam készülve.

Midőn a harmadik emeleten levő lakásához feljutottam, egy öregembert láttam a folyosón, nyitott ajtó előtt állani; durva kötött mellényt viselt, s kezében seprőt tartott. „Hol lakik Volkmann úr?” kérdezém. [sic!] Az öregember balkezébe vette a seprőt s jobbjának hüvelykujjával saját magára mutatott. Egy pillanatig megzavarodtam, de csakhamar összeszedtem magamat s lehajolva a személtapáthoz, kezembe vettem. „A nevem Zichy Géza”, szóltam, „talán segíthetek Önnek a tisztogatásban?”. Volkmann barna prémes sapkáját a jobb fülére tolta s bámulva nézett rám, de nem ellenkezett. Mikor minden rendben volt, azt kérdeztem, hogy hajlandó-e engem tanítani? „Nem adok zongoraórákat!”

¹ Eckhardt Mária: „Zichy Géza” In: Boronkay Antal (szerk.): *Brockhaus Riemann Zenei Lexikon*. 3. kötet (Budapest: Zeneműkiadó Vállalat, 1985). 713–714.

² Alan Walker: *Liszt Ferenc. Az utolsó évek 1861-1886*. Ford.: Fejérvári Boldizsár (Budapest: Editio Musica, 2003). 374.

felelte szárazon. „Nem óhajtok zongoraórákat venni, kérem, tanítson Ön zeneelméletre”. Volkman gúnyosan mosolygott: „Mirevaló [sic!] egy grófocskának zeneelmélet?”

Beláttam, hogy az öreg úrral tárgyalni nagyon nehéz, de ennek dacára nem tágitottam, végre két órai vitatkozás után a következőkben állapotunk meg: „Nem bánom, ha néha, nagyon ritkán, eljön”, mondta a makacs öreg, „ha nem lesz okosabb tennivalóm, tanítani fogom Önt. Háromszor kopogjon az ajtómon s ha azonnal fel nem nyitom, menjen Isten hírével haza s gyűjtsön szivarra, ekkor tudhatja, hogy nincs kedvem Önnel foglalkozni!”

„Beleegyeztem”, mondtam s elhagytam a csodálatos embert.

Három napon egymásután kopogtattam az ajtaján a megbeszélte módon, de ő nem jelentkezett, a negyedik napon elvesztettem a türelmemet s meghúztam a csengőt. Tudtam, ha a figyelő lyukon kinéz s felismer, nem bocsájt be, ezért rögtön leguggoltam az ajtó előtt. Volkman csakugyan kikémlelt az ajtón s nem látván senkit, mormogva felnyitotta. Midőn engem a komikus helyzetben megpillantott, mosolygott s megengedte, hogy belépjek. Ekkor jól szemügyre vettem a különc embert; sűrű házi kabátjában, fején prémes sipkával, lábán nemez papucsokkal, első pillanatra közönséges embernek látszott; sűrű sűrű bajuszával, erős nyaka s zömök alakjával inkább nyugalmazott katonának, mint művésznek véltem volna, de aki ábrándos, mély szemébe nézett, meglátta ott az oltárokat, melyeken ideáljainak szent tüze ég.

Játszottam néhány darabot, igen rossz zongoráján, elmélyedve figyelt játékomra. „Tanulni, tanulni” monda [sic!]: „Ha türelemmel és szorgalommal bír, lehet Önből valami. Megkísérlem Önnek a legszükségesebb utasításokat megadni, hogy aztán képes legyen a még szükségeseket önállóan elsajátítani, de attól félek, hogy nem lesz türelme.”

Volkman tévedett. Zichy kitartó és türelmes ember volt, aki szorgalmával és igyekezetével képes volt a zárkózott Volkman-ból is kiváltani baráti szeretetet. Megismerkedésük után a zeneszerző, látván, hogy tehetséges növendékkel van dolga, nem sajnálta idejét, energiáját ráfordítani.

Volkman sokat fáradozott velem; szófukar ember lévén, csupán feladványokra szorítkozott, melyeket aztán kijavított. Én rajongó ragaszkodással és barátsággal viseltem iránta s mód fölött bántott zárkózott magaviselete. Mikor egy ízben emiatt panaszkodtam, így felelt: „Az én koromban az ember már nehezen köt új barátságot. Ön nekem igen rokonszenves s egyelőre ez elég.”

Később meggyőződtem arról, hogy az ő „rokonszenve” túlszárnyalta a barátságot; megható gyöngédséget táplált irántam és családom iránt mindég [sic!].

Ám nem csak Zichy köszönhetett sokat Volkman-nak, hanem Volkman is a tanítványának.

Volkman anyagi viszonyai akkortájt igen szűkösek, mondhatnám szegényesek voltak. Mindent megkísérlettem, hogy sorsán javítsak. Akkoriban beszéltek a Zeneakadémia megalapításáról, melynek elnökéül Liszt Ferencet jelölték. Én már jóelőre [sic] azon fáradoztam, hogy Volkmannek ott tanári állást szerezzek.³

³ Zichy Géza: „Ismerkedésem Volkmannal”. In: Zichy Géza: *Emlékeim I-II.* (Budapest: Franklin Társulat, 1912). 171–175.

Zichy érdemei nem merültek ki pusztán annyiban, hogy Volkmann az ő segítségével kapott tanári állást a Zeneakadémián. Kivételes emberi tulajdonságait jól mutatja az a hozzáállás, amit a magyar zenei kultúra irányában tanúsított. 1875-től 1918-ig, 43 éven keresztül a Nemzeti Zenede elnöke volt, 1891 és 1894 között pedig a Nemzeti Színház intendánsa. Ugyanekkor a Magyar Királyi Operaház intendánsa is volt egyben, 1895-től 1916-ig, 21 esztendőn keresztül pedig az Operaház zeneszerző-vendégkarnagya.⁴

2.2 A Magyar Királyi Zeneakadémia megalakulása (1875)

Liszt 1875-ben még korainak találta az intézmény megnyitását. Egyik levelében így írt Augusz Antalnak:

A te igazgatói részvételed ebben a restaurációban biztosítja a terv sikerét 10-15 év múlva. Miért ne halasztanók [sic!] addigra a budapesti Zeneakadémia alapítását? Sokkal bölcsőbb megoldás volna, mert jobb semmit sem csinálni, mint gyöngén, csak így-úgy dolgozni. [...] hogyan járhatnék el az adott helyzetben úgy, hogy fővárosunknak, Budapestnek hasznára és dicsőségére váljék? Az anyagi eszközök elégtelenek, s a munkatársak, akikre szükségem volna, hiányzanak. Bülow Amerikába megy; Witt súlyos beteg, és nagyon őszinte odaadásom ellenére nem kockáztathatom, hogy erőmön felüli feladatra vállalkozzam. Azért még egyszer kérem és javaslom, hogy bölcsen húzzátok-halasszátok a dolgot.⁵

Külső nyomás hatására azonban ezt a halogatást már nem lehetett tovább húzni. Trefort Ágoston 1875 szeptemberében kinevezte Ábrányi Kornélt titkárnak, megbízva azzal, hogy készítse el az intézmény szervezeti rendjét, tantervét és az órarendet oly módon, hogy a Zeneakadémia októberre készen álljon a megnyitásra.⁶ Az igazgatói és az ezzel járó adminisztratív feladatokat Erkel Ferencre ruházták, Volkmannt pedig rendes tanárnak nevezték ki.

Liszt végül bizakodva nézett a jövőbe:

A *Zeneakadémia* „vajúdása” olyan sokára nyúlt, hogy okosabbnak látom nem odasietni „szabadulása” első jelére, amely engem „leláncol”! [...] remélem, hogy állandóan és nehézség nélkül meg fogjuk érteni egymást nagyon tiszteletre méltó munkatársaimmal: Erkelrel, Ábrányival, Volkmanntal stb. úgy, hogy kiérdemeljük a miniszter helyeslését s az ország megalégedését, melyben fokozatosan kell emelni a zeneművészet megértésének kultiválásának és gyakorlatának színvonalát. E feladat főként az új Akadémiára hárul.⁷

⁴ Eckhardt Mária: „Zichy Géza”, 714.

⁵ Liszt levele 1875-ben Bayreuth-ból írt levele Augusz Antalnak, In: Hankiss Elemér (szerk.): *Liszt Ferenc válogatott írásai II.* (Budapest: Zeneműkiadó, 1959). 702.

⁶ Szirányi Gábor: „Szendy Árpád. Liszt Ferenc tanítványa”. <http://www.parlando.hu/2011/2011-1/2011-1-05-Sziranyi.htm>. (utolsó megtekintés dátuma 2016.01.30.)

⁷ Liszt levele Augusz Antalnak. Róma, Villa d’Este, 1875. november 3. In: Hankiss Elemér (szerk.): *Liszt Ferenc válogatott írásai II.* i.m., 715–716.

Ismerve korábbi életvitelét, valószínűnek tűnik, hogy Volkman hezitált. Talán nem is tudta magát elképzelni rendszeres időbeosztással járó munkakörben. Korábban mindig azon az állásponton volt, hogy szabadságát nem adhatja fel, mert az az alkotás rovására megy. Korábbi tapasztalatai is azt bizonyították, hogy nem neki való a tanári állás, vagy a hosszabb elköteleződés, ráadásul ebben az időszakban már fiatalnak sem volt mondható. Mégis, a stabil anyagi helyzetet teremtő körülmény és a Zeneakadémia zeneszerzés-tanári posztjának lehetősége csábító gondolat volt számára, mely szakmai sikereinek csúcspontját is jelentette. Fiatal korában szerény jövedelmű tanárként kezdte, most pedig kivételes pozíciójú ember lett, a Zeneakadémia megbecsült tanára.

Az 1875. október havi újsághírek szerint a Zeneakadémián november 8-án kezdődött el az oktatás, a felvételi vizsgákat követően, melyeket november 3-tól 5-ig tartottak. A növendékek beosztása után az ünnepélyes megnyitóra 1875. november 14-én került sor.⁸ Liszt, bár a megnyitón nem vett részt, valóban szívén viselte az intézmény alakulását és annak működését, mint ahogyan ezt több levele is bizonyítja:

Erkel, Volkman és Ábrányi kinevezését a közoktatásügyi minisztérium közölte velem; ebből azt következtettem, hogy a Zeneakadémia működésének megindulása szabályszerű előadásokkal nem várat magára. Légy szíves megírni, megállapítottak-e már valami dátumot az előadások kezdetére, s ha igen, milyent?⁹

Az akadémiai kurzusok még a megnyitó napján elkezdődtek. Az első évfolyamra körülbelül hetven hallgató érkezett, melyből 39-en kezdhették meg tanulmányaikat, többek között Weisz József, aki később Volkman-nál tanult zeneszerzést. A felvételi vizsga nem volt könnyű, évekkel később pedig egyre nehezebbé vált. Szabados Béla, Volkman későbbi tanítványa beszámolója szerint a felvételik – melyek a Hal téri épület második emeletén voltak – így zajlottak le: először minden jelentkező eljátszott egy maga által választott darabot, majd Erkel lapról olvasással mérte fel képességeiket. Ha ezt a próbát kiállták, Volkman improvizációs tesztje következett. Előbb párszor eljátszott a zongorán néhány ütemet; ezt a jelentkezőnek emlékezetből vissza kellett tudni játszani, méghozzá úgy, hogy folytatást is rögtönözzön hozzá. Ha ezt a feladatot nem tudta megoldani, akkor utolsó próbaként Erkel Gyulához irányították. Ha ezzel is kudarcot vallott, akkor a felvételi vizsga sikertelenül végződött.¹⁰

⁸ Moravcsik Géza: *Az Országos Magyar Királyi Zeneakadémia Története. 1875–1907.* (Budapest: Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Rt., 1907). 16.

⁹ Liszt levele Augusz Antalnak Rómából, 1875. szeptember 21. In: Hankiss Elemér (szerk.): *Liszt Ferenc válogatott írásai II.* i.m.: 714.

¹⁰ Alan Walker: *Liszt Ferenc. Az utolsó évek 1861–1886.* i.m., 288.

2.3 A Magyar Királyi Zeneakadémia első tanári kara

A Zeneakadémia első helyszíne a Duna-parti Hal tér 4. szám alatt volt (ezt az épületet azóta lebontották), közvetlenül a Liszt lakása mellett lévő helyiségben, majd csak 1879-től költözött át Liszt Andrassy úti lakására, onnan pedig az 1907-re felépült új, Király utcai – már végleges – épületbe, mely épület felavatását azonban egyetlen alapító tag sem érthette meg. Az első tanári kar tagjai Liszt, Erkel, Volkmann, Nikolits és Ábrányi voltak. A hallgatóknak négy év állt rendelkezésre a képzés elvégzéséhez, ahol kezdetben összhangzattant, ellenpontot, zeneszerzést, hangszerelést, zenetörténetet, zeneesztétikát, magyar prozódíát, magyar zene gyakorlati tanítását, illetve „magasabb zongorázást” és „legfőbb zongorás kiképzést” oktattak.

Az intézmény kezdetben sok nehézséggel küszködött. Nem voltak szervezeti szabályok, kidolgozott tantervek, hiányoztak a magyar nyelvű tankönyvek, de legfőképpen a pénzügyi helyzet volt instabil. Az évi költségvetés eleve nem volt túlságosan bőséges, ráadásul decemberben az Országgyűlés még a meglévő finanszírozásból is elvett valamennyit.¹¹

A munka oroszlánrészét Erkel végezte el. Volkmann, aki rendes tanár volt, összhangzattant, ellenpontot, zeneszerzést és hangszerelést tanított. Mivel magyarul nem tudott, ezért párhuzamos osztályokat állítottak fel Nikolits és Ábrányi vezetésével, (mindketten rendkívüli tanárok voltak). Ábrányi ezen kívül még a titkári feladatokat is ellátta.

2.4 Volkmann tanítási módszerei

Az intézmény 1875–1876. évi tan- és órarendje szerint a tanárok óraszámai következőképp oszlottak meg: Liszt heti négy, Erkel öt, Volkmann nyolc, Ábrányi és Nikolits pedig heti hat-hat órában tanított (lásd az *1. mellékletet* jelen dolgozat végén). Liszt heti kétszer két órában tanította a zongora tárgy „legmagasabb”, illetve „legfőbb kiművelését”. Volkmann pedig heti három alkalommal – hétfőn, szerdán és pénteken – tanított összhangzattant, zeneszerzést, ellenpontot és hangszerelést. Ábrányi beszámolója szerint Volkmann különleges helyet foglalt el a zeneakadémiai tanárok között, miután nem magyar nyelven tanított, másrészt mert zárkózott természetű és szűkszávú ember hírében állt. Tanítási módszere is sajátos volt. Ha hibát talált a kompozícióban, azt magyarázat nélkül kijavította, majd a tanítványra bízta a folytatást. Így elsősorban azok tudtak profitálni tanításából, akik nem az intézményben kezdtek el foglalkozni zeneszerzéssel, hanem már némi tapasztalattal rendelkeztek. E sajátos tanítási módszer ellenére, akik így is megértették őt, azok rengeteget tudtak tanulni

¹¹ Moravcsik Géza: *Az Országos Magyar Királyi Zeneakadémia története*, i.m., 16.

Volkman-tól. Német nyelvű elméleti könyveket használt, az azokban leírt szabályokat alkalmazta. Ha valaki nem értette meg elsőre, annak nyomatékosan felhívta a figyelmét arra, hogy újra és újra olvassa el a könyvet. Kényelmes ember lévén nem volt rá jellemző a pontosság, sőt, óráit igyekezett olyan időpontra tenni, melyek ünnepnapokra estek, tanítványának lenni mégis nagy kiváltság volt, hiszen nagy elismerés övezte és ez az elismerés közvetve a tanítványokat is megillette.¹²

Szabados Béla, egykori diákja így számolt be évekkel később szeretett tanáráról.¹³

Az óra elején kétszer négysoros strófájú költeményt írt a táblára, s azt mindenkinek meg kellett zenésítenie. Mily örömet sugároztak hajlott korában is tiszta, égszínkéék szemei, ha valaki igazán ügyesen oldotta meg a kérdést. „*Das hätt, ich mir so ähnllich gedacht.*” [Ezt én is ilyenformán gondoltam volna] – a legnagyobb dicséret volt.¹⁴

Volkman egyik Zichyhez írott levelében pedig ily módon látja őt el jó tanácsokkal:

Igyekezék kompozícióiban egy kis önállóságra törekedni, úgy, hogy ebben a dologban senki fiára ne szoruljon. Ehhez egy út vezet: alapos tanulmány, szorgalmas olvasás. Ne dolgozzék ki csupán ellenpontozati [sic!] gyakorlatokat, hanem harmóniai példákat is. A hangvezetésben s a tiszta hangkötésben való jártasság megkönnyítik a zeneszerzést, különösen a motívumok följegyzését. Ha Ön saját gyönyörűségére írni akar valamit, úgy ajánlom, írjon kisebb, egyszerű zongoradarabokat balkézre, hogy mint zongorajátszónak legyen megfelelő műsora. Nagyobb dalkompozíciókat halasszon később időkre. Ezek az én együgyű nézeteim.¹⁵

¹² id. Ábrányi Kornél: „Volkman Róbert” In: Radó Antal (szerk.): *Jellemképek a magyar zenevilágból.* (Budapest: Lampel Róbert [Wodianer F. és fiai] cs. és k. udv. könyvkereskedés kiadása, 1900). 51–57.

¹³ Szabados Béla (1867–1936.), több elméleti könyv szerzője és korának elismert tanára volt. A Zeneakadémián Volkman és Koessler növendéke volt, műdalokat, férfikarokat, vonósnégyeseket írt, melyekkel díjakat is nyert. A *Magyar Hiszekegy* és több opera, operett zeneszerzője. Operái: *Alszik a nagynéni, Mária, Fanny, A bolond* (zenés legenda). Megjelent tankönyvei: *Kariskolai kézikönyv, Solfège* és a *Műdalok* című könyv, melynek szerkesztője volt. N.N. „Szabados Béla” In: Boronkay Antal (szerk.): *Brockhaus Riemann Zenei Lexikon.* 3. kötet (Budapest: Zeneműkiadó Vállalat, 1985). 426.

¹⁴ Csanda Mária: „Robert Volkman”, i. m., oldalszám nélkül.

¹⁵ Zichy Géza: *Emlékeim.* i.m., 7.

2.5 Volkmann zeneakadémiai növendékei

A Zeneakadémia indulásakor a zongora tanszakra képzetesebb tanítványok jelentkeztek, mint zeneszerzésre, ezért előfordult, hogy ezeket a jelentkezőket azonnal magasabb évfolyamba sorolták be, míg zeneszerzésre – amit minden zongoristáknak kötelezően el kellett végeznie – csak elsőbe és másodikba. Ez a magyarázata annak, hogy az első évfolyamba – mely alatt összhangzattant és zenetörténetet tanultak – 34, a másodikba – ahol már ellenpont, zeneesztétika és magyar dal és prozódia tárgyak is szerepeltek – csak öt hallgató kerülhetett. Volkmann németül oktatta tanítványait: kezdetben tíz –tíz elsőéves fiú és lány, illetve három másodéves fiú tanítványa volt. A Zeneakadémián nem folyt idegen nyelvű oktatás, csupán Volkmann-nak engedték meg azt, hogy németül tanítson.

A Zeneakadémia első évétől zeneszerzésre hozzá járt a magyar Aggházy Károly, Serly Lajos, Swoboda (később Szabados) Károly és öccse Béla, Juhász Aladár és az akkor még csak 13–14 éves Steiger Lajos. Nagy valószínűséggel Aggházy, Szabados és Juhász azonnal a másodévesként kezdett.¹⁶

A Zeneakadémia indulásakor a zeneszerzői pályára készülők inkább akkor jártak Volkmann-hoz, ha tudtak németül és Volkmann vállalta őket. Két év után azonban Volkmann elfáradt a tanításban és úgy érezte alkotói munkája rovására megy, így lemondott akadémiai állásáról. Pontosabban – valószínűleg rábeszélés hatására – mégis maradt, de már kevesebb órát vállalt. Az újabb zeneszerző-szakos növendékek egyre inkább Nikolisthoz kerültek, aki megközelítőleg sem állt szakmailag olyan magas szinten, mint Volkmann.¹⁷

Volkmann elkedvetlenedésének egyik oka az lehetett, hogy az első évfolyamban tanított alapok – összhangzattan, hangköztan, hangzatfordítások, kromatikus és enharmonikus modulációk, korálharmonizálás, dalformák és variációk – még nem kívántak akkora erőfeszítést. Viszont a másodévesek tananyaga – egyszerű és kettős ellenpont, kánon, imitáció, két- és többszólamú fuga, hangszerelés heti két órában – már nehezebb feladatnak bizonyult, mely erősen próbára tette a ráadásul a nem kifejezetten zeneszerzői pályára készülő zongoristák képességeit. A hanyatló erejű Volkmann mindezt hiábavalónak érezte. Ábrányinak nem voltak meg a kellő szakmai ismeretei ahhoz, hogy a zeneszerzés tanszakot átvegye, így ezt a feladatot Nikolits vállalta. Erkel a zongora-szakos lányok zeneszerzés óráit négyről kettőre csökkentette, a fiúkból az ügyesebbek, akik egyébként is jóval kevesebben voltak, önszántukból is beiratkoztak zeneszerzésre.

¹⁶ Ujfalussy József: *A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola 100 éve: dokumentumok, tanulmányok, emlékezések.* (Budapest: Zeneműkiadó, 1977). 76.

¹⁷ I.h., 77.

Volkman jelesebb zeneszerzés növendékei 1878 és 1879 között a következők voltak: Eibenschütz Zsigmond, Juhász Aladár, Steiger Lajos, Rausch Károly, Weisz József, Bolch József, Mayer (később Major J.) Gyula.¹⁸ Többen közülük Ábrányihoz is jártak zeneesztétikára és „magyar zenészetre”. Későbbi kiemelkedő tanítványai: Aggházy Károly, Szabados Béla és Farkas Ferenc.

2.6 Aggházy Károly

A maga korában híres tanár és elismert zeneszerző Aggházy Károly inkább a konzervatív stílust képviselte. Mestere volt a kis formáknak, darabjai között találunk néhány remekművet. 1855. október 30-án született Pesten, zongoratanulmányait Bartalus Istvánnál kezdte, majd Székely Imrénél tanult. Tizenkét évesen került a Nemzeti Zenedébe, ahol édesapja igazgatótanácsosi tag volt. Az intézményben Zapf Antalnál folytatta zongoratanulmányait, Feigler Gézánál pedig zeneszerzéssel kezdett foglalkozni. Még nem volt tizenöt éves, amikor kiadták első művét, melyet a *Zenészeti Lapok* kritikusa dicsérő szavakkal illetett.¹⁹

Az egész egy 33 méretből álló szerzemény, mely azonban oly érdekesen és mindvégig szorosan canon-irányban van dolgozva, hogy szerzője méltán megérdemli a szakértők figyelmét. Ha jól vagyunk értesülve a fiatal szerző még csak kezdő zeneszerző s ez első kísérlete, melylyel [sic!] a nyilvánosság elé lépett. A nemzeti zenede tanítványa, s valóban csak örvendhetünk, hogy az benne egy szép reménységű tehetséget tud felmutatni.²⁰

Aggházy akkor találkozott először Liszttel, amikor 1870 nyarán meglátogatta a zeneszerzőt Augusz Antal szekszárdi otthonában, azonban még öt évnek kellett eltelnie ahhoz, hogy Liszt-tanítvány váljék belőle. Liszt 1875. február 18-án hallotta újra játszani Aggházyt, aki így számolt be erről naplójában:

Délután kettőkor Lisztnél voltam. Az Öreg igen kedvesen fogadott. Tanítványa vagyok! Az Isten jó, hatalmas, legyen áldott az Ő neve!²¹

A következő három évben Aggházy a Magyar Királyi Zeneakadémia hallgatója lett, ahol Lisztnél zongorát, Volkman-nál és Ábrányi Kornélnál pedig zeneszerzést tanult. Aggházy háromszor kapott ösztöndíjat Liszttől, melyet Budapest városa hozott létre 1873-ben, Liszt zenei működésének 50. évfordulójára.

¹⁸ I.h., 91.

¹⁹ *Canon (Albumblatt)*. (Pest: Táborshy és Pasch, 1871).

²⁰ Radamantósh: „Albumblatt (Canon) für das Pianoforte, von Carl Aggházy” *Zenészeti Lapok* 11/31 (1871. május 21): 494.

²¹ N.N.: „Aggházy Károly zongoraművész és zeneszerző” <http://agghazy.lapunk.hu> (fordítás tőlem) (utolsó megtekintés dátuma: 2016.október 20.).

Aggházy Volkmann egyik legtehetségesebb és legsikeresebb tanítványa volt. Diák és tanár jó szakmai kapcsolatát bizonyítja az, hogy több iskolai rendezvényen is megszólaltak Volkmann művei Aggházy előadásában. Az 1878. március 24-én tartott vasárnapi matinén Aggházy Volkmann két zongorára írt versenyművét mutatta be Rössl-el,²² majd 1878. június 29-én az azévi tanévzáró ünnepség „Magyar hangversenyén” ugyanezt a művet már zenekari kísérettel, Erkel Sándor vezényletével adta elő. Szintén ezen az esten hangzott el Aggházy *Andante és Scherzo* című zenekari darabja is. A koncert plakátján tanára, Volkmann neve is fel volt tüntetve.²³

Aggházy elévülhetetlen érdeme mindezekon kívül az is, hogy ő volt az, aki felfedezte és pártfogolta a gyermek Bartók Bélát. Érdekességként megemlítendő az a tény, hogy Bartók a zeneakadémiai kinevezését követően 1907. május 13-án, a jelenlegi épület felavatásán rendezett hangversenyen Volkmann C-dúr zongoraversenyét játszotta Kerner István vezényletével.²⁴

²² A „két zongorára írt versenymű” tulajdonképpen a *Konzertstücke für Klavier* op. 42., tekintve, hogy Volkmann műveinek jegyzéke nem tartalmaz kézzongorás versenyművet, csak a zenekari mű átíratát. Vö.: Moravcsik Géza: *Az Országos Magyar Királyi Zeneművészeti Főiskola jubileumi évkönyve*. (Budapest: Országos Magyar Királyi Zeneművészeti Főiskola, 1925). 125.

²³ Moravcsik Géza: *Az Országos Magyar Királyi Zeneművészeti Főiskola jubileumi évkönyve*. i.m., 125.

²⁴ Demény János: „Bartók Béla és a Zeneakadémia” In: Ujfalussy József (szerk.): *A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola 100 éve. Dokumentumok, tanulmányok, emlékezések*. Budapest: Zeneműkiadó Vállalat, 1977. 138.

Dr. Bartha Ildikó zenei tanulmányait 4 éves korában kezdte az Újfehértói Zeneiskolában Hidegkúthy Edit zongoratanárnőnél, majd 2 év múlva Debrecenben a Simonffy Emil Zeneiskolában folytatta Balázs Péternénél. Zeneiskolai tanulmányai alatt, 3 évig a zongora mellett, hegedülni is tanult Szesztay Zsoltnénál, az 5. és 6. osztályban pedig Irmay Kálmán főiskolai zongoratanár tanítványa lehetett, mint tehetséges B-s növendék. A középiskolát Debrecenben a Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskolában végezte dr. Duffek Mihály tanítványaként. Zongora tanulmányait érettségi után az akkor még Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán folytatta szintén dr. Duffek Mihálynál előbb főiskolai, majd egyetemi tagozaton. Egy év után dr. Hargithay Imrénél, majd mellette felvette az orgona szakot dr. Karasszon Dezsőnél. Másodévesként a csellista Nagy Ágnes kamaratársával első díjat nyert a Lajtha László Országos Kamaraversenyen. Főiskolai évei alatt, végzősként külföldi ösztöndíjat nyert az Amerikai Egyesült Államokbeli Boise State University zongoraszakára, így egy évig az USA-ban tanulhatott, ahol két versenyen (az Idaho állam zongoraversenyén és az Észak-nyugati államok versenyén) is első díjat nyert. Diploma megszerzése után előbb a debreceni Simonffy Emil Zeneiskolában, majd a Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskolában helyezkedett el, mint zongoratanár és korrepetitor. A két iskola azóta egy intézménnyé vált, amelynek jelenleg is a tanára. Számtalan kurzuson vett részt, mint pl. Némethy Attila, Szokolay Balázs, Fenyő Gusztáv, Lantos István, Alwin Bär, Malcolm Bilson és Bogányi Gergely kurzusain. 1997-ben Fenyő Gusztáv meghívására a skóciai Ayton Castle-ben adott nagy sikerű hangversenyt, amiről a helyi újságban jelent meg elismerő kritika. 2018-ban szerzett doktori fokozatot a Budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen, kutatási területe Robert Volkmann magyar zongoraművei. Aktív zongoraművész, aki a tanítás mellett rendszeresen ad koncertet vidéken, vagy Debrecenben, illetve iskolája zenei rendezvényein is gyakran fellép, mint például a hagyományos, minden évben megrendezendő tanári hangversenyeken. 2015-ben, Robert Volkmann bicentenáriuma a zeneszerző műveiből szervezett hangversenyt, melynek nem csak szervezője, de egyik előadója is volt.